

Субботенко І.Ю.

**аспірант кафедри мов і методики їх викладання
Національний університет «Чернігівський колегіум»**

імені Т.Г.Шевченка

м. Чернігів, Україна

ХУДОЖНЄ МИСЛЕННЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ КОМУНІКАЦІЇ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Належне осмислення важливості розвитку художнього мислення в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи, набуває все більшої актуальності.

Цілком закономірно, реалії сьогодення вимагають посилення уваги до розвитку творчого потенціалу особистості. Адекватний аналіз художнього мислення та його значення в педагогічній комунікації, стає можливим виключно з урахуванням особистого досвіду та творчого пошуку. Комунікація є важливою складовою в розвитку творчого потенціалу особистості.

У дослідженні педагогічної комунікації, в контексті художнього мислення, для нас представляє інтерес праця Володимира Дятлова «Історична комунікологія та культура комунікації доби Середньовіччя і ранньомодерного часу», в якій автор наводить дуже змістовне твердження комунікації «основний зміст поняття можна звести до спілкування, передачі інформації, повідомлення, медійних засобів, встановлення тимчасових і стійких контактів. Далі науковець наводить на дуже цікаву думку, «комунікацію слід розглядати як структуру і як процес, що відбувається в соціокультурному та часовому просторах». Дуже важливо, що комунікація на думку дослідника є культурою «Комунікація є... культурою внутрішньої взаємодії людей» [1, с.7].

Комунікація — це мистецтво виражати образи в словесній формі, а мистецтво має на меті вираження внутрішнього світу особистості митця у

видимих для глядачів формах, і тут ми можемо говорити ще й про художню комунікацію. Мова образотворчого мистецтва своєрідна і неповторна.

На нашу думку, **педагогічна комунікація** — це творча організація навчально-виховної та творчої діяльності в процесі взаємодії для встановлення стійких контактів. Педагогічна комунікація це — також мистецтво передачі інформації, яка сприяє внутрішній взаємодії в тріаді педагога-батьки-діти. Отже, говорячи про педагогічну комунікативну культуру, нам слід враховувати, що існує ще й художня комунікація.

«Мистецтво є максимально універсальною мовою — мовою образів. Воно знищує всі мовні бар'єри, даючи змогу спілкуватись на міжнародному рівні навіть знищуючи часові бар'єри..» [3].

Мистецтво повинно нести красу, любов, наповнювати душі і серця радістю. На жаль людські взаємовідносини (в педагогічному колективі, в родині) характеризуються напруженням, взаємозвинуваченням та самоїдством. Комунікація (спілкування) за таких умов набуває деструктивного, руйнуючого характеру, що у свою чергу відображається в образотворчому мистецтві. Більшості сучасних творів образотворчого мистецтва, притаманна експресивність та незавершеність. Як таке мистецтво впливатиме на дітей? Які естетичні смаки буде розвивати?. У чаді самоїдства та саморуйнування, в атмосфері постійного напруження та нервового потрясіння, ми втрачаємо саме почуття реальності. Люди в спілкуванні дуже часто грубі, невдоволені, і це деструктивно впливає на наше суспільство. Справжнє мистецтво вчить бачити красу в людині, впливає гармонійно на дитину, залишаючи в її пам'яті прекрасні образи.

Нам потрібно навчити дитину володіти художньою комунікацією та розуміти мистецтво. Створюючи той чи інший малюнок, діти намагаються нам щось сказати, і дуже часто вони говорять це мовою своїх малюнків.

Вчити дітей бачити красу, як зазначали греки, «класика не приймає незавершеності, якихось недоліків чи збочень, грубості чи диспропорційності. Класична краса і мистецтво завжди змістовні, глибокі,

мудрі...ясні і прості... внутрішньо здорові ... бадьорі та життєрадісні – вони повинні виражати естетичний сенс досконалості»[2, с.487-488].

Чи можемо ми говорити про гармонійний вплив мистецтва 21 століття на особистість? Чи образотворче мистецтво має той потужний естетичний потенціал на формування художньої культури? Чи все створене і представлене на художніх виставках достойно називатися мистецтвом, яке гармонійно впливає та несе красу? Твір образотворчого мистецтва повинен бути змістовним та чогось вчити, картина має свою мову, свої засоби комунікації.

Що ж ми розуміємо під художнім мисленням? Для початку варто зазначити, що художнє мислення надзвичайно ємке та багатогранне поняття. У гносеології художнє мислення розглядається як мислення, що зберігає у своїх формах специфіку чуттєвого стану пізнання. Загалом, дуже часто художнє мислення розглядають як «мислення в образах».

Мислення — це також мистецтво, і мистецтво без мислення неможливе, адже творча особистість творчою повинна бути завжди. Кожна секунда життя митця (яким є педагог), може стати зародженням нового твору. Творчість, художнє мислення, художній смак допомагають створювати творчу атмосферу взаємодії. Що зацікавлює дитину в художній творчості чи спогляданні творів живопису? Як живопис впливає на розвиток художнього мислення особистості? Чому так важливо розвивати творче мислення? Як творчість впливає на здоров'я? Ці питання дуже тісно пов'язані з розвитком художнього мислення. Кожному з них можна присвятити цілу книгу. Але розгляд творчого мислення без особистого досвіду та творчого пошуку, може дати часто сумнівні, а подекуди навіть хибні твердження, що у свою чергу призведе до неправильних висновків. Тому розгляд творчості в цілому і художнього мислення зокрема, повинен обов'язково розглядатися з позицій власного педагогічного досвіду.

Важливим є осмислення творчого процесу як єдності художнього мислення та творчої активності. Що таке активність? Як вона виявляється в

творчому процесі? Який зв'язок між активністю і зацікавленістю, активністю і творчим потенціалом, активністю і віком дитини...? Як зробити звичайний урок творчим, щоб діти були максимально активними? Говорячи про активність в творчому процесі, нам потрібно пам'ятати, що активність це лише одна із складових творчості. Взагалі активність важлива складова діяльності людини. Художнє мислення дає бачити звичайні речі у світлі всієї їхньої краси та неповторності. Осінній листочок, краплинка води, яблуко, перший сніг, звичайна квітка в саду, гілочка калини все має свою красу та неповторність, свої відтінки та особливості. Дітей можна зацікавити не новим телефоном, модною грою, а звичайною гілочкою калини, яка розкриє перед дітьми неповторний світ краси, гармонії та радості. Звичайна гілочка калини, осінній листочок мають великі можливості розвитку художнього мислення та творчого потенціалу, про які люди нажаль забувають. Діти сприймають навколишній світ все більше і більше через сучасні технології. І в тому є певна небезпека.

Картини Леонардо да Вінчі та Рембрандта ціняться надзвичайно високо. І ніхто не сумнівається у високому рівні їх творчого потенціалу та багатстві художнього мислення. Будучи дітьми, вони не мали телефонів та планшетів, але їх творчість безцінна. І зараз, не кожен може зробити навіть гарну копію, з картини цих митців. Так, її можуть чудово сфотографувати та роздрукувати, навіть більше, зробити картину об'ємною з імітацією мазків. Але це копія, імітація. А ці митці творили нове неповторне, відкриваючи перед глядачем багатство свого внутрішнього світ. Отже, на нашу думку, художнє мислення та творчість можуть розвиватися в процесі щоденного спілкування з дитиною, спільних бесід про красу навколишньої дійсності.

Сучасні смартфони та планшети використовуються дітьми здебільшого при створенні ними художніх робіт (ми спостерігали такі дії дітей в художніх студіях). Вони не мислять, беручи готову картинку і просто змальовуючи її. У такому випадку, про розвиток творчості можна промовчати. Так діти малюють, але вони не мислять на належному рівні, користуючись вже

готовим. Набагато важче створити свою унікальну і неповторну роботу. Дітей варто вчити малювати з натури прості предмети, листочки, гілочки тощо. Це набагато більше розвиває їх творчі можливості. Технології в цьому контексті шаблонізують творчість дітей, роблять їхнє мислення **пасивно стереотипним**. Звісно, діти можуть змалювати вже з готової роботи, але це повинно займати лише якусь маленьку частину, далі творчий пошук, творчі відкриття без **шаблонізованої стереотипності та творчої пасивності**.

Отже, всі сфери життя людини більшою або меншою мірою пов'язані з мистецтвом, творчістю, комунікацією та художнім мисленням. Життя людини можна порівняти з твором мистецтва, немає більш важливого твору мистецтва, чим саме життя. Людські взаємовідносини можна порівняти з фарбами на полотні, які відтінки в них присутні темні чи світлі? І в цьому сенсі життя людини повинно бути твором мистецтва, відображаючи світло найвеличнішого Художника – Бога. Нести правду, красу і любов в цей світ – ось один з важливих напрямків освіти, якщо вона справді хоче просвітлювати. Дуже часто педагоги забувають про потужний вплив мистецтва на розвиток мислення, мовлення та уяви учнів. За життя людина сприймає величезну кількість образів, які можуть мати вплив на подальший розвиток її як творчої особистості та збагачувати її внутрішній світ.

Список літератури:

1. Дятлов В.О Історична комунікологія та культура комунікації доби Середньовіччя і ранньомодерного часу: Навчальний посібник. / В.О.Дятлов – Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г.Шевченка, 2016. – 160с
2. Лосєв А.Ф. История античной Эстетики. Ранняя классика. / А.Ф. Лосєв. – Москва, Ладомир 1994
3. Мистецтво як художня комунікація [Електронний ресурс] . – Режим доступу:<http://zhivopis-maslom.com/ua/statti/176-art-as-artistic-communication>.